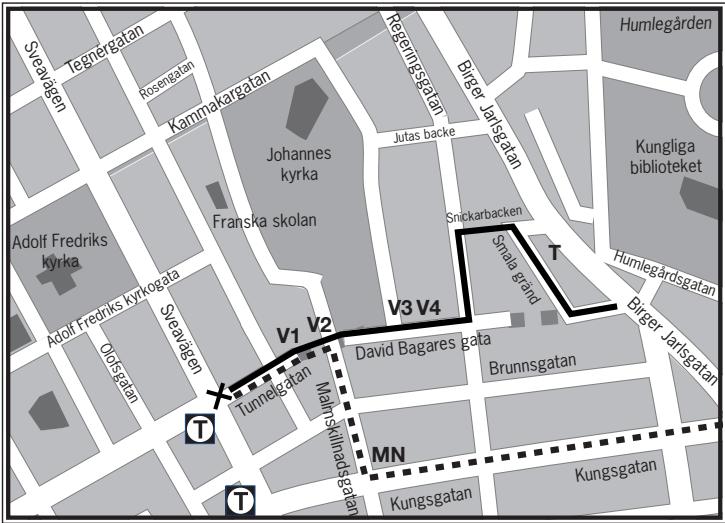

Vidne Et (**V1**) befinder sig i Tunnelgatan, da han får øje på morderen, han løber efter ham, op ad trapperne til Malmskillnads-gatan, hvor han møder Vidne To (**V2**), som har set en mand løbe ned ad David Bagares gata. Vidne Tre og Fire (**V3, V4**) har set en mand dreje til venstre ad Regeringsgatan. Et femte vidne, "Tegnersken" (**T**), har set en mand løbe ad Smala Gränd og ud på Birger Jarlsgatan.

Vidnet Madeleine Nilsson (**MN**) hævder derimod at have mødt en mistænkelig mand på trappen mellem Malmskillnads-gatan og Kungsgatan, hvilket antyder en helt anden flugtvej.

- ✕ Gerningssted
- Gammel teori om flugtvej
- ⋯ Ny teori om flugtvej

Onsdag den 10. oktober. Havnen i Puerto Pollensa på det nordlige Mallorca.

Lidt i syv om morgenen havde Esperanza forladt sin sædvanlige plads ved charterkajen længst inde i havnen. En smuk, lille båd med et smukt navn.

Syv uger tidligere, onsdag den 15. august. Rigskriminalpolitiets hovedkvarter på Kungsholmen i Stockholm.

“Olof Palme,” sagde chefen for Rigskriminalpolitiet Lars Martin Johansson. “Siger navnet herskaberne noget?”

Af en eller anden grund virkede han nærmest en smule opstemt, da han sagde det. Netop hjemkommen fra ferie og klædeligt solbrændt, iført røde seler og lærredsskjorte uden slips som en lettere markering af overgangen fra frihed til hverdag. Han lænede sig frem for bordenden af konferencebordet og lod blikket glide hen over de fire andre, der sad forsamlet rundt om bordet.

En opstemthed han tilsyneladende var alene om. Der var blevet udvekslet tvivlrådige blikke mellem tre af de fire, politiinspektør Anna Holt, kriminalkommissær Jan Lewin og kriminalkommissær Lisa Mattei, mens den fjerde i selskabet, kriminalkommissær Yngve Flykt, der var chef for palmegruppen, nærmest virkede beklemt ved spørgsmålet og muligvis forsøgte at kompensere for dette ved at se høfligt distraet ud.

“Olof Palme,” gentog Johansson, hvis stemme nu lød mere opfordrende. “Ringer der slet ikke nogen klokker?”

Omsider havde Lisa Mattei svaret. Yngst i selskabet og for længst vant til rollen som nummer et i klassen. Først havde hun skævet til chefen for palmeefterforskningen, der blot havde nikket og set træt ud, så havde hun kigget ned i sin notesbog, der for øvrigt var helt blank for både notater og de sædvanlige kruseduller, hun plejede at fylde den med, uanset hvad der var på tapetet. Derefter havde hun i to sætninger sammenfattet Olof Palmes politiske karriere og i fire sætninger hans endeligt.

“Olof Palme,” sagde Mattei. “Socialdemokrat og Sveriges mest kendte politiker i efterkrigstiden. Landets statsminister i to omgange, mellem 1969 og 1976 og 1982 til 1986. Blev myrdet i krydset Sveavägen-Tunnelgatan i det centrale Stockholm for

enogtyve år, fem måneder og fjorten dage siden. Det var fredag den 28. februar 1986 klokken tyve minutter over elleve om aftenen. Han blev skudt bagfra med et enkelt skud og var sandsynligvis død omgående. Selv var jeg elleve år, da det skete, så jeg er bange for, at jeg ikke kan bidrage med forfærdelig meget mere,” sluttede Mattei.

“Det skal du ikke sige,” sagde Johansson med norrländsk sindighed. “Vores offer var statsminister og en fin fyr, og hvor almindeligt er det på disse breddegrader med den slags ofre? Jeg er ganske vist kun chef for Rigs kriminalpolitiet, men jeg er også ordensmenneske og i allerhøjeste grad allergisk over for uopklarede sager,” fortsatte han. “Jeg tager dem rent personligt, hvis I nu spekulerer på, hvorfor I sidder her.”

Det var der ingen, der havde spekuleret over. Men ingen virkede heller specielt entusiastiske. Under alle omstændigheder var det sådan, det var begyndt. Som det næsten altid gør i den slags sammenhænge. Med nogle politifolk der sidder rundt om et bord og snakker om sagen. Men ingen blå blinklys, ingen sirener og helt bestemt ingen trukne tjenestevåben. Hvorimod første gang, for godt tyve år siden, var det begyndt på den måde, som det ellers næsten aldrig begynder. Med blå blink, sirener og dragne tjenestevåben. Det havde ikke hjulpet. Det var endt skidt.

Derefter havde Johansson udviklet sine idéer om, hvad der burde gøres. Grundene til at gøre det, og hvorledes det hele rent praktisk burde udføres. Som så ofte før havde han også støttet sig til sin personlige erfaring uden at vise det mindste tegn på hverken ægte eller falsk beskedenhed.

“Det er min personlige erfaring, at der ofte er point at vinde, når en sag så at sige er gået i hårknude, ved at indkalde nye folk, der kan se på sagen med friske øjne. Det er let at stirre sig blind,” sagde Johansson.

“Jeg kan godt se, hvad du mener,” svarede Anna Holt og lød mere bidsk, end det havde været hendes hensigt. “Men du må undskylde ...”

“Naturligvis,” afbrød Johansson. “Hvis du bare lige lader mig tale færdig først.”

“Jeg lytter,” sagde Holt. Bliver jeg aldrig klogere? tænkte hun.

“Når man kommer lidt til års, som jeg, så øges desværre også risikoen for, at man ikke kan huske, hvad man havde tænkt sig at sige, hvis man bliver afbrudt,” forklarede Johansson og smilede endnu venligere til Holt. “Hvor kom jeg til?” fortsatte han.

“Hvordan du havde tænkt at tilrettelægge det hele,” indskød Mattei. “Altså vores efterforskning,” forklarede hun.

“Tak, Lisa,” sagde Johansson. “Tak for din hjælp til en ældre mand.”

Hvordan gør han det? tænkte Holt forbløffet. Og så Lisa af alle mennesker?

Ifølge Johansson var det ikke tanken at starte en ny palmeeftersforskning, og de efterforskere, der allerede sad der, og i flere tilfælde havde siddet der gennem næsten hele deres virksomme tid i kriminalpolitiet, skulle naturligvis blive siddende i uskiftet bo.

“Det vil jeg gerne slå fast fra starten, Yngve,” sagde Johansson og nikkede venligt til chefen for palmegruppen, der alligevel virkede mere nervøs end lettet.

“Næ,” sagde Johansson. “Den slags idéer kan I godt glemme. Jeg havde tænkt mig noget langt mere enkelt og uformelt. Det jeg ønsker, er ganske enkelt en second opinion. Ikke en ny efterforskning. Blot en second opinion fra nogle kloge kolleger, der kan se på sagen med friske øjne.”

“Jeg ønsker, I gennemgår efterforskningen,” fortsatte han. “Er der noget, vi ikke har gjort, men som vi burde have gjort? Er der noget i selve materialet, vi har overset, og som det er værd at gribe fat i? Som det stadig kan lade sig gøre at gribe fat i? I så fald vil jeg vide det, og mere indviklet er det såmænd ikke.”

Trods alle hans forhåbninger hvad det sidste angik, var den følgende time gået med at diskutere indvendinger fra tre af de fire andre i lokalet. Den eneste, der ikke havde sagt noget, var Lisa Mattei, men da mødet var overstået, var hendes notesblok lige så tæt beskrevet, som den plejede at være. Dels med hvad hendes kolleger havde sagt. Dels med hendes sædvanlige kru-

seduller, der intet havde med deres udsagn at gøre.

Den første på banen var kriminalkommissær Jan Lewin, der efter en indledende og forsigtig rømmen hurtigt havde skudt sig ind på Johanssons grundlæggende motiv, nemlig behovet for nye og friske øjne. Idéen var som sådan ganske udmærket. Han havde ofte nok selv foreslået den. Ikke mindst i sin tid som chef for den gruppe ved Rigskriminalpolitiet, der arbejdede med såkaldte kolde sager, gamle sager man var kørt fast i. Men netop derfor var han i høj grad uegnet til netop denne opgave.

Det første år af efterforskningen, hvor Lewin havde arbejdet ved den daværende voldsafdeling i Stockholm, havde han nemlig været hovedansvarlig for indsamlingen af en betydelig del af efterforskningens materiale. Først da sagen blev overtaget af Rigskriminalpolitiet, var han vendt tilbage til sine gamle arbejdsopgaver ved voldsafdelingen i Stockholm. Flere år senere var han selv blevet flyttet til Rigskriminalpolitiet, hvor han i kortere perioder endog havde hjulpet til med palmeefterforskningen, blandt andet med registrering og granskning af de nye tips der var kommet til.

“Jeg ved ikke, om du kan huske det, men lederen af efterforskningen, den daværende lenspolitimester i Stockholm, Hans Holmér, indsamlede store mængder oplysninger, der måske ikke havde noget direkte med selve mordet at gøre, men som alligevel kan vise sig værdifulde indimellem.” Lewin nikkede forklarende til Lisa Mattei, der jo kun havde været en lille pige, dengang det skete.

“Jeg husker den daværende politimester,” sagde Johansson. I usalig ihukommelse, tænkte han. Skønt det meste af det, han fandt på, er det vel lykkedes mig at fortrænge. “Hvad var det, der havnede på dit bord, Lewin?”

En hel del af i bedste fald udefinerbar værdi, ifølge Lewin.

“Alle hotelregistreringer i Stockholmsområdet for tiden omkring mordet. Alle ind- og udrejser i landet, der var underlagt den almindelige pas- og grænsekontrol, alle ulovlige parkeringer i hele Storstockholm i tiden omkring forbrydelsen, alle hastighedsovertrædelser og andre trafikforeteelser i hele landet i løbet af morddøgnet, døgnen før og døgnen efter mordet, alle

andre forbrydelser og pågribelser i Stockholmsområdet i tiden for forbrydelsen. Vi tog alt med, lige fra beruselse og blufærdighedskrænkelser og husspektakler til almindelige forbrydelser, der blev anmeldt i løbet af det aktuelle døgn. Også ulykkestilfælde blev indsamlet. Plus alle selvmord og mistænkelige dødsfald, der var indtruffet både før og efter mordet på Palme. Jeg ved, at da jeg forlod efterforskningen, var man stadig i gang med netop det. Det blev til en hel del, kan I måske forstå. Hundredvis af kilo papir, titusindvis af sider faktisk, og her taler jeg kun om det, der kom ind i min tid.”

“Den brede og forudsætningsløse indfaldsvinkel,” konstaterede Johansson, der lød mistænkeligt høflig.

“Ja, sådan kaldes det jo,” sagde Lewin, “og indimellem fungerer den faktisk, men i dette tilfælde blev næsten alt liggende ubearbejdet. Der var simpelthen ikke tid til at gøre noget. Jeg sad og skimmede det igennem, der kom ind, og havde mere end nok med det, der stak mest i øjnene. Halvfems procent af alle papirerne blev stort set blot lagt tilbage i kasserne, hvor de havde ligget fra starten.”

“Lad mig høre nogle eksempler,” sagde Johansson. “Hvad var det, der stak dig i øjnene, Lewin?”

“Jeg kan blandt andet huske fire forskellige selvmord,” sagde Lewin. “Det første indtraf blot nogle timer efter mordet på statsministeren. Jeg husker det i detaljer, fordi da jeg fik papirerne ind på mit bord, følte jeg faktisk de velkendte vibrationer, man kan få, når tampen brænder.” Lewin rystede eftertænksomt på hovedet.

“Manden, der tog livet af sig, havde hængt sig i gildesalen hjemme i villaen. En førtidspensioneret vagt, der boede på Ekerö en tyve kilometer uden for Stockholm. Han var nabo til en kollega, så det var via ham, jeg fik et tip. Desuden havde han tilladelse til et håndvåben, og oven i købet en revolver der meget vel kunne have passet med, hvad vi på det tidspunkt vidste om mordvåbnet. Han blev almindeligvis anset for underlig af dem, der kendte ham. Menneskesky, havde været skilt i nogle år, alkoholproblemer og alt det sædvanlige. Kort sagt virkede han som et godt emne, men han havde altså et alibi for

mordaftenen. Dels havde han været oppe at skændes med et par andre naboer, da de var ude med deres hund ved titiden. Og bagefter havde han ringet til sin tidligere kone fra sin fastnettelefon, i alt tre gange hvis jeg ikke husker forkert, og diskuteret med hende, på nogenlunde samme tid som Palme blev skudt. Jeg havde ingen betæneligheder ved at afskrive ham. For øvrigt fandt vi hans revolver ved en ransagelse i hjemmet. Den blev prøveskudt, selv om vi allerede da indså, at den havde forkert kaliber.”

“Og det andet?” Johansson så næsten lystent på sin kollega.

“Nej,” sagde Lewin. “Med risiko for at måtte skuffe dig, men netop disse ting var jeg meget omhyggelig med, som man siger. Jeg kan huske, at da medierne begyndte at bralre op om det såkaldte politispor, at det var nogle af vore kolleger, der skulle have myrdet Palme, så gik jeg på eget initiativ i gang med materialet og kontrollerede netop dette. Alle fejlparkeringer og andre trafikforseelser, hvor bilen eller føreren kunne kobles sammen med kolleger, uanset om de var i tjeneste eller ej.”

“Men det gav heller ikke noget?” sagde Johansson.

“Nej,” sagde Lewin. “Ikke andet end nogle ret så fantasifulde forklaringer på, hvorfor netop denne kollega skulle slippe for at betale parkeringsbøder, eller hvorfor hans bil var endt på så mærkeligt et sted.”

“Netop,” sagde Johansson. “Samme gamle syge mostre, hvis du spørger mig. Men under alle omstændigheder ville det vel være ganske interessant for dig at vende tilbage til dine gamle kasser? Jeg mener, nu hvor du har fået sagen på afstand. Jeg kan ikke gøre for det, men det forekommer mig, at du ikke er helt loren ved den opgave. Og at du så kunne kigge lidt på alt det andet, når du nu er i gang, mener jeg.”

“Med forbehold for det med de friske øjne,” sagde Lewin og lød mere positiv, end han havde haft til hensigt. “Jo, måske. Selve idéen er god nok.”

Kryster, tænkte Anna Holt, der ikke havde tænkt sig at lade Johansson slippe lige så let.

“Med al respekt, chef, og selv om jeg tror på det der med

friske øjne, og selv om jeg aldrig selv har været i nærheden af den efterforskning, så tror jeg faktisk ikke på idéen,” sagde Holt. Nu var det sagt, tænkte hun.

“Jeg er lutter øren, Anna,” sagde Johansson med samme udtryk i øjnene, som han havde lært sig af sin første jagthund. Det blik der naturligt følger af en udelt, positiv opmærksomhed. Når han og køteren holdt pause i jagten, når han havde givet den besked om at sidde pænt, og lige inden han plejede at give den en skive pølse fra deres medbragte madpakke. “Hvordan mener du?”

“Jeg mener bare, at jeg kan dårligt forestille mig en mere gennemtærsket sag i svensk politis historie. Efterforsket om og om igen fra alle tænkelige vinkler. Uden tekniske beviser der er værd at nævne. Med vidner, der er brugt op for tyve år siden, og hvoraf mange for en sikkerheds skyld allerede er døde eller umulige at tale med. Hvor den eneste mistænkte værd at nævne, og her tænker jeg på Christer Pettersson, kan du sikkert forstå, blev dømt ved retten i Stockholm for snart tyve år siden for siden at blive frikendt af den svenske landsret et halvt år efter. Samme Pettersson som man forsøgte at rejse tiltale mod på ny for ti år siden, men hvor anklageren ikke fik sagen genoptaget. Samme Pettersson der døde for nogle år siden. Som om alt det, der var sket tidligere, ikke havde været mere end nok til at afslutte efterforskningen af ham.”

“Du får mig til at tænke på den der klassiske sketch, Anna. Jeg tror, den vandt en eller anden pris som verdens bedste tv-sketch. Den der Monty Python-historie med den døde papegøje, du ved,” sagde Johansson. “Var det ikke en Norwegian Blue, den hed? Papegøjen. Altså?”

This parrot is dead. Du ved, scenen hvor den ophidsede kunde står inde i dyreforretningen og banker sin døde papegøje ned i disken,” forklarede en fornøjet Johansson, mens han for tydelighedens skyld bankede næven i bordpladen.

“Netop,” sagde Holt. “Hvis du vil have det på den måde. Denne efterforskning er død. Lige så død som Monty Pythons papegøje.”

“Måske er den bare lidt træt,” sagde Johansson. “Er det ikke sådan, butiksejeren i sketchen siger? Ham der har solgt papegø-

jen. Da kunden kommer ind for at klage. Den er ikke død, den hviler sig bare. Jeg har en idé om, at det måske forholder sig sådan. Ikke død, bare lidt træt.”

Den går ikke med mig, tænkte Holt. At give sig var det sidste, hun havde tænkt sig at gøre, uanset chefens tågeslør og gennemskuelige morsomheder.

“Palmeefterforskningen er ikke gået i stå,” gentog Holt. “Palmeefterforskningen er gennemtærsket, helt og aldeles tilbunds-gående. Den er ikke en cold case, ikke engang en iskold sag. Palmeefterforskningen er død.”

“Du behøver ikke hidse dig op, Holt. Jeg kan godt høre, hvad du siger,” sagde Johansson, der pludselig ikke lød det mindste rar og venlig mere. “Selv har jeg altså en idé om, at den måske bare er lidt træt. At man måske burde se på den med friske øjne. At man skal gå ud fra den gode, gamle politiregel, der altid gælder, når man har med den slags sager at gøre.”

“At få det bedste ud af situationen,” sagde Holt, der havde kendt Johansson i flere år og gennem adskillige sager.

“Netop,” sagde Johansson og smilede lige så venligt som før. “Det er godt, vi er enige, Anna.”

Den sidste på banen var Yngve Flykt, chefen for palmegruppen. Hvis han havde haft noget at skulle have sagt, burde dette møde aldrig have fundet sted. Selv var han en fredsommelig mand, og det, han havde hørt om sin øverste chef, især om, hvad han kunne finde på over for medarbejdere, der ikke gjorde, som han sagde, havde allerede fra starten gjort ham fuldstændig opgivende.

Med al respekt for chefen, og naturligvis en varm tilhænger af selve idéen, og desuden glad og taknemmelig over chefens klare og tydelige meddelelse om, at der ikke kunne blive tale om ændringer i en godt indarbejdet og velfungerende organisation, med respekt for alt dette og alt andet, som han i skyndingen måtte have glemt, ville han dog alligevel, og naturligvis i bedste mening, påpege nogle praktiske problemer, som hans kollega Lewin for øvrigt allerede havde været inde på ...

“Hvad tænker du på?” afbrød Johansson.

“Vores efterforskningsmateriale,” sagde chefen for palmegruppen og så nærmest appellerende på Johansson. “Det er ikke noget helt almindeligt materiale, selv ikke i en meget stor sag, om man så må sige. Jeg ved ikke, om du har været nede hos os og kigget på det, men det er ganske kolossalt. Simpelthen gigantisk. Som du måske ved, så fylder det seks kontorer på gangen, hvor vi sidder. Vi har allerede fjernet fem skillevægge, og det er sikkert snart tid til den næste. Der er ringbind og kasser fra gulv til loft.”

“Jeg er med,” sagde Johansson. Satte fingerspidserne mod hinanden og lænede sig tilbage i stolen. Udflugter, tænkte han. Det må være medfødt.

“Så vidt jeg og mine kolleger har forstået, så er det faktisk politihistoriens mest omfangsrige efterforskningsmateriale. Det er tilsyneladende større end forundersøgelsesmateriale om mordet på Kennedy og efterforskningen af attentatet mod den der jumbojet over Lockerbie i Skotland.”

“Det er jeg helt med på,” afbrød Johansson. “Hvad er problemet? En stor del af det er vel overført på computer nu.”

“Naturligvis, og der kommer mere og mere for hver dag, men det er jo ikke noget, man bare sætter sig ned og bladrer igennem. Vi taler altså om cirka en million A4-sider. Det meste er udskrifter af afhøringer, og der er tusindvis af dem, som er på ti sider eller mere. I store tal omkring hundred tusind forskellige dokumenter, der opbevares i op mod tusind mapper. For ikke at tale om alle de kasser, hvor vi har lagt det ned, der ikke kan opbevares i almindelige charteks. Det var vist en eller anden ekspert i den sidste regeringskommission, der regnede ud allerede da, og det er vel snart ti år siden, at det ville kræve ti års fuldtidsarbejde for en kvalificeret efterforsker bare at kigge materialet igennem. Hvis du spørger mig, så tror jeg, det vil tage endnu længere tid, og der indløber stadig nye oplysninger.”

“Jeg forstår fuldt ud, hvad du siger,” sagde Johansson og fejede lettere afværgende ud med højre hånd. “Men det må vel på en eller anden måde være muligt at sortere i det? Hvis jeg ikke har fået det helt galt i halsen, så er der for eksempel ti tusindvis af

sider med de sædvanlige tosseoplysninger, og dem må man da kunne skille fra?”

“Jeg er bange for, det ikke slår til,” indvendte Flykt. “Der er nok betydelig flere tosserier end som så. Problemet med dem er jo også, og det ved du vel lige så godt som jeg, at nogle af dem virker særdeles overbevisende i begyndelsen. For nogen tid siden så jeg et avisinterview med vores egen professor her i rigspolitiledelsen, hvor han hævdede, at hvis vi pludselig opklarede palmemordet og sad med løsningen, så ville det vise sig, at nioghalvfems procent af hele efterforskningsmaterialet ikke havde haft noget med sagen at gøre, og det meste af det, vi havde samlet sammen, havde været direkte misvisende. For en gangs skyld var vi helt enige, han og jeg.”

“Det var ikke så godt,” sagde Johansson og smilede skævt. “At høre, at du er enig med en af den slags, mener jeg. Jeg prøver blot at sige, at det naturligvis er muligt at sortere i materialet. For nogle fornuftige kolleger med friske øjne. Selv har jeg gennem årene klaret mig udmærket med hændelsesbeskrivelser, altså de vigtigste øjenvidneskildringer, den tekniske undersøgelse og den retsmedicinske rapport.” Johansson regnede på fingrene, mens han talte, og smilede gemytligt, mens han holdt tre af dem i vejret.

“Desuden,” fortsatte han, “så er der vel i netop denne sag en eller anden glimrende sammenfatning, der gør rede for alt det der med hvor, hvornår og hvordan. Hvem ofret var, havde jo selv vores kolleger i ordenspolitiet tilsyneladende fundet ud af allerede et par minutter efter hændelsen.”

“Det stemmer.” Flykt nikkede bekræftende og virkede nærmest lettet, som om han pludselig havde fået fast grund under fødderne. “Vores egen gerningsmandsprofilgruppe har lavet både en analyse af hændelsen og en profil af gerningsmanden i samarbejde med kollegerne fra FBI. Desuden er der flere andre analyser lavet af udenforstående eksperter, som vi har henvendt os til. Både af selve forbrydelsen i hovedtræk og af forskellige detaljer. For eksempel alt hvad der angår mordvåbnet og de to kugler, man sikrede sig på gerningsstedet. Faktisk en hel del.”

“Naturligvis er der det,” sagde Johansson og slog ud med hæn-

derne med samme overbevisende sikkerhed som en almindelig bibelsælger fra hans barndom. "Så hvad venter vi på?"

Så snart Johansson lod chefen for palmegruppen slippe, var alle i lokalet begyndt at skrabe forsigtigt med stolebenene, men Johansson havde ignoreret deres forhåbninger.

"Jeg forstår, at D'herrer er ivrige efter at komme i gang," sagde Johansson med et skævt smil, "men inden vi skilles, er der en ting, jeg gerne vil understrege. Et advarende ord med på vejen." Han nikkede eftertænksomt og så på dem på skift med en bister mine.

"I må ikke sige en kæft om det her. I kan tale med hinanden i den udstrækning, det er nødvendigt, for at I kan gøre det, I skal. Får I af samme grund brug for at tale med andre, skal I først have min tilladelse til det."

"Hvad skal jeg sige til mine medarbejdere?" Chefen for palmegruppen så ikke glad ud. "Jeg mener ..."

"Ikke noget," afbrød Johansson. "Hvis nogen undrer sig over noget, så kan du henvide ham eller hende til mig. Det burde du vel kunne indse bedre end nogen anden," tilføjede han. "Tænk på det helvede, medierne har lavet for palmeefterforskningen gennem årene. Jeg vil ikke have en masse kolleger, der render rundt og fortæller en masse vrøvl. Hvordan tror du, medierne finder ud af alt det ævl, de skriver om? Det sidste, jeg ønsker at læse i avisen, når jeg slår øjnene op i morgen, er, at jeg har sat gang i en ny efterforskning af mordet på Olof Palme."

"Netop derfor synes jeg, det ville være udmærket med lidt information til folkene i min gruppe. For at undgå en masse sladder, mener jeg." Flykt så nærmest bedende ud, da han sagde det. "En løsning ville vel være, at vi sagde, at du havde bedt Holt, Lewin og Mattei om at gennemgå registreringen. Jeg mener, den slags arbejde sker jo løbende og foretages ofte af kolleger uden for gruppen. Eller måske at det drejer sig om en rent administrativ gennemgang."

"Som sagt," sagde Johansson. "Ikke et ord. I kan sende alle nysgerrige til mig, så skal jeg stille deres kundskabstørst, og hvis de ikke er tilfredse, så kan jeg sikkert finde andre arbejdsopga-

ver til dem. Vi her i lokalet ses om en uge. Samme tid, samme sted. Nogen spørgsmål?”

Ingen havde haft nogen spørgsmål, og da de skiltes, havde Johansson først nikket kort til sin kollega Flykt. Derefter havde han smilet venligt til Lisa Mattei, bedt om et eksemplar af hendes renskrevne mødenotater og sagt, hun skulle passe godt på sig selv. Holt havde han helt ignoreret, og mens de forlod lokalet, havde han trukket Jan Lewin til side.

“Der er noget, der generer mig ved denne sag,” sagde Johansson.

“At det kan have været fejlagtigt lige fra starten,” svarede Lewin, der havde været med før og hørt Johansson starte med samme tekst i mere end ét tilfælde.

“Netop,” samtykkede Johansson. “En enlig galning der ved et rent og skært tilfælde kaster sig over en fuldstændig ubevogtet statsminister, midt om natten, midt i byen, og som desuden tilfældigvis har en revolver på størrelse med en pattegris i lommen. Det er jo, hvad de fleste åbenbart mener, selv flertallet af vore kære kolleger. En velafbalanceret midaldrende mand tillader sig at have sin stille tvivl. Hvor almindeligt er den slags?”

“Jeg forstår, hvad du mener,” sagde Lewin.

“Godt,” sagde Johansson. “Så ses vi om en uge, og hvis du skulle få fat i utysket inden da, så må du gerne slå på tråden.”

Efter mødet med Johansson var Anna Holt vendt tilbage til sit kontor i den nationale forbindelsesafdeling, hvor hun i godt et år havde arbejdet som inspektør. Hun havde omhyggeligt lukket døren efter sig, før hun satte sig bag skrivebordet og trak vejret dybt tre gange. Derefter havde hun bandet højt og inderligt over emnet voksne, små drenge med tyve kilos overvægt, røde seler og dobbeltrollen som komisk bondeknold og øverste chef for landets nationale kriminalpoliti. Det havde lettet lidt, men ikke så meget som hun havde håbet, så da Lisa Mattei havde banket på hendes dør en halv time senere, var hun stadig i lige skidt humør.

“Hvad er der galt, Anna?” sagde Mattei. “Du virker nedtrykt.”

“Hvad tror du?” afbrød Holt.

“Tag dig ikke af Johansson nu,” svarede Mattei af en eller anden grund. “Johansson er, som han er, men han er jo faktisk Johansson. Jeg har talt med Flykt, så det er bare med at klø på. Han ville sørge for, vi får vores egne adgangskort.”

“Så er det på høje tid at få det bedste ud af situationen,” sagde Holt. “På høje tid at genoplive en død papegøje.”

“Netop,” sagde Mattei. “Du ved vel, at der er mere end én måde at få en kat på, som Lars Martin ville have sagt.”

“Okay, okay, okay,” sagde Holt, sukkede og rejste sig. Så nu er vi pludselig på Lars Martin med verdens bedste Johansson, tænkte hun. Og Lisa af alle mennesker.

Også Lewin var vendt tilbage til sit skrivebord. Der havde han siddet i godt og vel et kvarter og bebrejdet sig selv, at han nu igen var havnet i en situation, som han rimeligvis kunne have undgået. Og desuden sammen med sin høje chef, Lars Martin Johansson, som han ellers for enhver pris forsøgte at undgå kontakt med.

Manden der kan se om hjørner, tænkte Lewin sørgmodigt. Det var sådan, mange kolleger plejede at beskrive ham, især

når de havde fået lidt inden for vesten. Legenden Lars Martin Johansson fra Ådalen i Ångermanland. Politimand og jæger og med samme syn på retfærdighed som på jagt, uanset om det, han gjorde, gik ud over mennesker af kød og blod eller uskyl-dige dyr. Johansson med hans store næse og usandsynlige evne til at vejre den mindste anelse af duft af menneskelig svaghed. Med sin joviale fremtoning og menneskelige varme, som han kunne tænde og slukke for helt efter behag. Snu, hård og fuld-stændig skånselsløs, når det gjaldt, så snart hans bytte kom inden for rækkevidde og var besværet værd.

Bagefter havde han fået dårlig samvittighed over dette. Johansson var trods alt en kollega, desuden hans øverste chef, og hvem var han, at han skulle dømme et medmenneske, som han aldrig havde haft nogen nærmere kontakt med og faktisk ikke kendte særlig godt.

På høje tid at få det bedste ud af situationen, tænkte Lewin. Greb telefonen på sit skrivebord og tastede det direkte nummer til Flykt.

“Velkommen i det allerhelligste,” sagde Flykt venligt og nikkede mod det bjerg af papirer, der omgav dem. Ringbind og kasser dækkede væggene fra gulv til loft. Stabler af æsker anbragt i nydelige stakke midt på gulvet. Et lokale på godt halvfjerds kva-dratmeter, der allerede virkede alt for lille.

“Ja, Jan, du har jo været her før,” fortsatte Flykt og vendte sig mod Lewin, “men for dig, Anna, og for dig, Mattei, så er det vist første gang, ikke?”

“Jeg har faktisk været her en gang på en rundvisning,” sagde Holt. “Det er ganske vist nogle år siden, men der er tilsynela-dende ikke svundet i det.” Hvis Johansson har været her, er han enten blind eller vanvittig, tænkte hun.

“Et spørgsmål,” sagde Holt til Flykt. “Har Johansson set det her materiale? Ved mødet i formiddags fik jeg det indtryk, at han ikke havde været her.”

“Det troede jeg også,” svarede Flykt, “men for lidt siden for-talte en af mine kolleger her i afdelingen, at han åbenbart havde kigget ind før sin ferie. På det tidspunkt havde jeg selv fri, så jeg

gik glip af besøget. Desuden har jeg en mistanke om, at han har gennemgået de dele af materialet, der befinder sig hos Säpo. Jeg mindes, at vi fik nogle anmodninger om supplerende materiale på den tid, hvor han sad der som operativ chef. Men det ved du sikkert bedre end jeg, for du har jo arbejdet der. Desuden må vi jo ikke glemme, at han har været indkaldt som sagkyndig i alle de regeringskommissioner, der har gransket, hvordan vi almindelige politifolk har passet vores job. Hvis du spørger mig, så ved Johansson sikkert mere end de fleste af os.”

“Ingen ved, hvor haren har sine gange,” svarede Holt og lo let.

“Sandt nok,” indrømmede Flykt og lo selv. “Nogen spørgsmål?” Af en eller anden grund havde han set på Mattei.

Tak skal du have, tænkte Lisa Mattei, der havde svært ved at få øjnene væk fra alle papirerne. Det må blive i stil med at bestige et bjerg. Og mig der har højdeskræk.

“Det er første gang, jeg er her,” sagde hun. “Det skal blive interessant at se, hvad I har samlet sammen.” Som at bestige et bjerg, tænkte hun igen, mens hun lod blikket glide hen over ringbindene.

“Ja, det er blevet til en del gennem årene, og der kommer et nyt ringbind til om ugen. Mest såkaldte tossetips, hvis I spørger mig,” svarede Flykt. “Så det mindste, jeg kan gøre, er vel at ønske jer held og lykke,” fortsatte han. “Skulle I finde noget, som jeg og kollegerne har overset, så bliver ingen gladere end vi.”

Det lyder som et helt uforpligtende ønske, tænkte Holt, der nøjedes med at smile og nikke.

Miraklernes tid er nok desværre forbi, tænkte Lewin, hvilket han naturligvis ikke sagde.

Mig der har højdeskræk, tænkte Mattei, men det havde hun virkelig ikke tænkt sig at fortælle sine kolleger, ikke engang Anna.

Lars Martin Johansson var i fint humør. Han var tilfreds i al almindelighed og helt fornøjet med sig selv. Mest fornøjet var han med, at han endelig havde bestemt sig for at gøre noget ved den politimæssige elendighed, der gik under navnet palmeefterforskningen. Igennem mere end tyve år Rigskriminal-

politiets ansvar, og nu i et par år yderligere hans eget, så det var på høje tid, at der skete noget. Gennem de sidste ti år, efter den sidste fiasko med den nu hedengangne "Palmemorder" Christer Pettersson, havde den gruppe, der arbejdede med sagen, mest beskæftiget sig med noget andet.

Identifikationen af de svenske ofre efter tsunamikatastrofen i Thailand havde lagt beslag på alle deres resurser i godt et år. Siden var lignende opgaver formelig strømmet ind til palmeeffterforskerne. Svenske borgere der havde været i udlandet og var blevet ramt af politiske attentater, naturkatastrofer og almindelige ulykker. Den smule, man nu gjorde ved palmemordet, bestod hovedsageligt i at holde øje med kredsen af privatdetektiver, selvbestaltede og den slags, der inden for politiet, uanset deres køn, kaldtes for sladderkællinger. Alle de der ustandselig ville hjælpe til og desuden have fuld indsigt i, hvad han og hans kolleger eventuelt bidrog med. Sådan kan vi naturligvis ikke have det, for så kan vi lige så godt nedlægge hele pivetøjet, tænkte Johansson. Og så havde han taget sin beslutning.

Så snart Flykt var gået, foreslog Holt, at de skulle trække sig tilbage for at holde en lille rådslagning. Men ikke i palmerummet, papirstakkene omkring hende fyldte hende med et rent fysisk ubehag, hvilket hun naturligvis ikke havde sagt, men et eller andet sted, hvor de kunne sidde mere behageligt. Ingen havde haft nogen indvendinger. Først havde de hentet kaffe, og bagefter havde de sat sig i et tomt konferenceværelse og lukket døren efter sig.

"Ja," sagde Holt. "Så sidder vi her. Det er på tide, vi begynder at få det bedste ud af situationen i betragtning af, hvad der venter os. Den gode nyhed er, at hvis vi deler materialet op, bliver der i hvert fald mindre at læse."

"I så fald foreslår jeg, at jeg tager mig af selve hændelsesforløbet," sagde Lewin. "Det der, som Johansson nævnte med vidneudsagn fra gerningsstedet, den tekniske undersøgelse og den retsmedicinske rapport. I det mindste tænkte jeg, at jeg kunne begynde der."

"Jeg har ingen som helst indvendinger," sagde Holt. "Hvad

med dig, Lisa?” fortsatte hun. “Er der noget specielt område, du sukker efter? Nu hvor du har chancen?”

“Jeg ved for lidt om sagen,” sagde Mattei. “Jeg er nødt til at skaffe mig et bedre overblik. Alle de spor, eller arbejdshypoteser, hvis man skal være helt korrekt, som jeg har hørt om, lige siden jeg blev betjent. Ja, I kender dem. Kurdiske terrorister og enlige galninge og mystiske våbenhandler og om vores kolleger, de såkaldte politispør.”

“Udmærket,” sagde Holt. “Jeg tror ikke, du kommer til at savne læsestof.” I hvert fald én der får det bedste ud af situationen, tænkte hun.

“Hvad med dig selv, Anna?” spurgte Lewin og rømmede sig forsigtigt.

“Jeg har tænkt mig at lede og fordele arbejdet til dig og Lisa,” sagde Holt og smilede venligt.

“Spøg til side,” fortsatte hun, “så havde jeg tænkt mig at kigge nærmere på Christer Pettersson. Uanset hvad Johansson så måtte mene om mine friske øjne og helt bortset fra, at jeg ikke ved mere om sagen, end hvad jeg har kunnet læse i aviserne, og hvad jeg har hørt til kedsomhed her på arbejdet, så har jeg hele tiden ment, at det var Christer Pettersson, der skød Olof Palme. Det mener jeg stadig, hvis nogen skulle spørge, men eftersom det før er sket, at jeg har taget fejl, så er jeg i hvert fald villig til at gøre et nyt forsøg.”

“Jaså,” sagde Lewin og nikkede. “Men så gør vi det sådan. I det mindste til at begynde med.”

“Lyder godt,” sagde Mattei og rejste sig.

“Ja,” sagde Holt. “Har vi noget valg?” Bagefter havde hun både sukket højlydt og rystet på hovedet, på trods af løftet som Johansson havde aftvunget hende.

Tilfreds med sig selv og den beslutning, han allerede havde gennemført den første arbejdsdag efter ferien, havde Johansson bestemt sig for at holde tidlig fyraften og bruge resten af dagen på at arbejde hjemme. Hans sekretær syntes, det lød glimtende, ikke mindst i betragtning af det dejlige sommergejr. Hun havde gerne gjort det samme, hvis hun havde haft mulighed for at vælge eller blot udtrykke ønske i den retning.

“Lyder fornuftigt, chef,” samtykkede hun. “I betragtning af vejret, mener jeg. Er der andet, jeg bør vide?”

“Jeg kan kun træffes i krisetilfælde. Plus det sædvanlige, du ved,” sagde Johansson.

“At jeg skal passe godt på mig selv,” sagde hans sekretær.

“Netop. Du må love mig at passe godt på dig selv.”

“Det lover jeg,” svarede hun. “Men i aften havde jeg ikke tænkt mig de store udskejelser. Jeg havde regnet med at vande altankasserne, når jeg kom hjem. Hvis det er i orden?”

“Lyder som en glimrende idé,” konstaterede hendes chef, der tilsyneladende allerede havde tankerne et helt andet sted. “Bare du ikke dratter ud over rækværket.”

“Det lover jeg,” sagde hun. Hvad skulle der kunne ske mig, tænkte hun, da han forsvandt ud af døren. Halvtreds år, enlig uden børn, min eneste veninde er taget på ferie med sin nye fyr, og selv har jeg ikke engang en kat, jeg kan klappe.

Johansson havde spadseret hjem langs byens kajer i den behagelige sommerbrise, der strøg hen over Mälarens vande og kølede hans norrländske legeme. En amerikaner i Paris, tænkte Johansson af en eller anden grund, og så var han begyndt at fundere over sig selv i de samme baner. En almindelig knøs fra landet, fra Näsåker og det røde Ådalen i det nordlige Ånger-manland, der for fyrre år siden var rejst til den Kongelige Residensstad for at begynde på politiskolen i Solna. Som havde taget sin skæbne i sine egne hænder og båret den på stærke arme, som

havde gjort det godt og patruljeret sig hele vejen op til politipyramidens top. En almindelig knægt fra landet, der nu nærmede sig rejsens ende og skulle pensioneres, omtrent samtidig med at mordet på landets statsminister blev juridisk forældet. Hvad kunne vel være en bedre afslutning end at opklare denne sag, inden han takkede af?

I disse og lignende behagelige tanker var han gået hele vejen langs Norr Mälarstrand, Riddarholmen og op ad bakken til Söder. Der havde han gjort en afstikker ved Söderhallarna for at købe lidt godbidder ind til den sommermiddag, han havde i sinde at overraske sin kone med, når hun kom hjem fra sit arbejde i banken. Lidt småt, men godt, mest fisk, skaldyr og grøntsager, men alligevel to velfyldte poser, som han havde båret hjem til lejligheden i Wollmar Yxkullsgatan.

Resten af eftermiddagen havde han været i flittig virksomhed som kok. Eftersom vejret var det rigtige, havde han dækket op på deres nye altan ud mod gården, der var blevet færdig, lige før de rejste på ferie, og først nu kunne indvies. Han havde lavet en salat af fersk laks, avocado og mild ruccola, skåret en fersk tunfisk i tilpas tykke skiver, hakket grønt over og sat det hele tilbage i køleskabet, til det blev tid.

Derefter skrubbet små gulerødder og kartofler, lagt dem i hver sin kasserolle og hældt vand på. Kontrolleret temperaturen på den tyske riesling, han havde tænkt sig som gennemgående vin. Efter en kort diskussion med sig selv havde han også lagt en flaske champagne på is i en køler. Både han selv og hans kone foretrak at drikke den rigtig kold.

Så havde han lavet alt det øvrige, lige fra de friske asparges med rørt smør til ostebrættet og de afsluttende hindbær. Alt naturligvis i den rigtige orden, og mens han arbejdede, havde han belønnet sig selv med en kold, tjekkisk pilsner. Da hans kone ringede og sagde, hun netop var gået fra arbejde og ville være hjemme om et kvarter, havde han sat kasserollerne på komfuret og skålet med sig selv.

Skål, Lars, tænkte chefen for Rigskriminalpolitiet, Lars Martin Johansson, og hævdede sit ølglas. Sandsynligvis findes der ikke en sjæl på hele denne planet, der kan påstå andet, end at

du er en fandens karl.

“Du gode Gud,” udbrød Pia Johansson, da hun trådte ind af døren og satte håndtasken fra sig på entrebordet. “Jeg er så sulten, at jeg kunne spise en kogt hundehvalp. Med pels på.”

“Det bliver nok ikke nødvendigt,” svarede Johansson. Bøjede sig fremad, lagde sin højre hånd om hendes smukke hals, fingrene i halsgruben i hendes nakke, lod den venstre hvile mod hendes højre kind, indåndede hendes duft, mens han let kysede hendes hårgræse.

“Hvad siger du til, vi spiser først?” spurgte Pia.

“Naturligvis,” sagde Johansson. “Ellers havde jeg væltet dig omkuld med det samme.”

“Gud, hvor det gjorde godt,” sukkede Pia to timer senere, da de var nået til hindbærrene og den endnu mere iskolde riesling, som Johansson havde haft på lager til netop dette formål. “Havde jeg været fyrré år yngre, havde jeg bøvset.”

“Umuligt,” sagde Johansson. “Det er kun små børn, der bøvser. Og så kinesere,” tilføjede han. “Det er åbenbart en tradition, de holder på i Kina for at sige tak for mad.”

“Det er et held, det kun er mig, der hører dig. Okay da, hvis jeg havde været femogfyrré år yngre. Så havde jeg bøvset.”

“Børn bøvser, mænd snorker, fiser i smug, slipper oven i købet en ordentlig skid, hvis de er alene eller føler sig godt tilpas i selskabet. Den slags gør kvinder ikke.”

“Hvad skyldes det, tror du?”

“Aner det ikke.” Johansson rystede på hovedet. “Hvad siger du til en kop kaffe, for resten?”

“Selvfølgelig,” samtykkede Pia. “Men egentlig havde jeg først tænkt mig at takke for dette fyrstelige måltid.”

“Blot et ydmygt gæstebud,” sagde Johansson beskedent. “Nødvendig fouragering på vor ensomme jordefærd.”

“Jeg bliver helt nervøs,” fortsatte hun. “Det er ikke fordi, du har fundet på et eller andet?”

“Overhovedet ikke,” sagde Johansson. “Jeg ville blot indynde mig hos kvinden i mit liv.”

“Du skal ikke låne penge?”

“Låne penge!” fnøs Johansson. “En fri mand låner ikke penge.”
“Jamen så,” sagde Pia. “Så vil jeg gerne have en dobbelt espresso med varm mælk.”

“Glimrende valg,” samtykkede Johansson. “Selv havde jeg tænkt mig en lille cognac for fordøjelsens skyld.”

“Den afstår jeg fra,” sagde Pia. “Med tanke på morgendagen. Der er masser at lave her efter ferien.” Men mest fordi jeg er kvinde, tænkte hun.

“Selv havde jeg tænkt mig at tage den med en helvedes ro i morgen,” sagde Johansson. Man er trods alt chef, tænkte han.

Hvem ved, hvad morgendagen bringer, tænkte Johansson, da han havde startet espressomaskinen og skænket sig en sjat for fordøjelsens skyld. Selv er jeg en lykkelig mand, og visse dage er bedre end andre.

Efter afsluttet middag havde de sat sig i sofaen i Johanssons arbejdsværelse. Johansson havde tændt for fjernsynet og set kanal fires sene nyheder. Men alt var roligt, og da hans røde mobiltelefon havde forholdt sig tavs hele aftenen, var hans afsluttende budskab ved mødet åbenbart trængt ind. Ikke så meget som et kvæk om en for længst myrdet statsminister. Midt i det hele var Pia faldet i søvn på sofaen med hovedet på hans knæ. Fuldstændig lydløst, og mens han strøg hende over panden. Du sover i hvert fald som et barn, tænkte han. Ubevægelig, lydløst, kun med en lille sitren i øjenlågene af og til. Ganske vist en ændring af planerne, men lige godt for det i betragtning af al den mad og vin, og hvad gør jeg nu?

Hans kone havde løst problemet for ham. Pludselig havde hun sat sig op med et sæt, kigget på uret og rystet på hovedet.

“Herre Gud,” sagde Pia. “Allerede elleve. Nu går jeg i seng. Bliv ikke siddende for længe. Det er arbejdsdag i morgen.”

“Det lover jeg,” sagde Johansson. Hvem ved, hvad morgendagen bringer, tænkte han og rakte ud efter tv-programmet.

Først havde han siddet og zappet mellem de forskellige filmkanaler, som han nu rådede over i tocifret antal. Det meste havde

han set før, og ingen af dem, han ikke havde set, syntes umagen værd. Mest en masse vrøvl om mystiske seriemordere, der i hvert fald havde pli nok til at holde sig langt væk fra hans eget skrivebord, og midt i det hele havde han pludselig fået en idé.

I palmerummet var der ringbind, mapper og kasser, der dækkede alle vægge og en hel del af gulvet. I Johanssons store arbejdsværelse var der bøger fra gulv til loft. Bøger om alt mellem himmel og jord, forudsat at det, der stod i dem, interesserede ham. Det, der ikke gjorde, plejede han at bære op på loftskammeret eller forære væk. palmerummet var ganske vist dobbelt så stort som Johanssons arbejdsværelse, men forskellen i bogstaver og ord var mindre. Bøger, bøger, bøger ... videokassetter, dvd- og cd-hylstre samt adskillige kasser med gode, gamle grammofonplader. Men mest bøger, næsten udelukkende bøger. Bøger, som han havde læst og satte pris på, og som han kunne tænke sig at læse igen. Bøger, der var nødvendige for at lære noget og for bedre at kunne tænke. Bøger, som han rent bogstaveligt elskede, eftersom deres fysiske eksistens viste, at han for længst var blevet herre over sit eget liv og havde taget godt vare på sig selv. Alle disse bøger, som han havde savnet så dybt, mens han voksede op på gården uden for Näsåker, at savnet indimellem havde været som et sug i brystet. Men aldrig et bjerg, han var tvunget til at bestige.

I Johanssons barndomshjem var der kun få bøger. Det liv, man levede, rummede ikke plads til læsning. I den fine stue var der et bogskab med gamle bibler, salmebøger, almanakker og de fireligiøse betragtninger, der var en naturlig del af egnens kulturarv og var fundet værdige til at blive indbundet. Men ikke meget andet.

I hans fars arbejdsværelse – gårdens kontor – var der tykke kataloger om alt mellem himmel og jord, der hørte hverdagen og arbejdet til. Fra forhandlere af traktorer, landbrugs- og skovmaskiner, fra sælgere af våben og ammunition, fiskeredskaber, skruer, søm, tjære, maling og lak, brædder og stolper, motorsave, almindeligt værktøj, såsæd, avlsdyr og andet lettere gods,

der var en del af livet på gården og kunne befordres ved hjælp af postvæsenet, betales per efterkrav og afsluttes med håndslag med landposten.

På hans ældre brøders værelser var adskillige godt læste årgange af *Rekordmagasinet*, *Se og Lektyr*, sjusket stablet på deres eneste, vakkelvorne boghylde. Desuden helt andre publikationer, hvor et billede sagde mere end tusind ord, og som de foretrak at gemme under madrassen.

De sidstnævnte udgivelser manglede naturligvis på hans søstres værelser. Der var i stedet *Anna fra Grønnebakken*, *Pollyanna*, *Børnene fra Frostmofjeldet* og *Kulle-Gulla* og alt muligt andet af samme skuffe, som gjorde små piger til flittige, unge kvinder og gode mødre.

Men ikke sådan med Johansson, der allerede som lille dreng havde læst, som en gøgeunge æder. Der havde lært sig selv at læse, allerede året før han begyndte i skolen, men uklart hvordan. Lille Lars Martin, hvis læselyst foruroligede hans rare far dybt og var den stadigt tilbagevendende grund til, at hans ældre brødre drillede ham og bombesikkert gav ham bank, hver gang de greb ham med en alt for tyk bog uden billeder.

Det var begyndt med forbrydelser. Ture Sventon, Agaton Sax, Mesterdetektiven Blomkvist, Sherlock Holmes, den største af dem alle. Læsefrugter der havde krævet, at han i al hemmelighed havde gemt sig i redskabsskure, vognporte og udhuse for at kunne nyde dem i fred. Først da han var blevet stor nok til at forsvare sig, havde han kunnet opsøge sit eget værelse, sin egen læselampe og den relative uforstyrrethed, der krævedes.

Der havde han fortsat med eventyr i al almindelighed, fra en anden tid og virkelighed end den, der var hans, og netop derfor kunne give hans fantasi frit løb. Biggles' mange oplevelser og eventyr, de tre musketerers venskab og Robinson Crusoes ensomhed. *Jorden rundt på firs dage* og *Gullivers rejser*. Selv rejste han i tid og rum, i fri flugt mellem virkelighed og fantasi og så langt væk, som folkebiblioteket i Näsåker kunne udstede billetter til. Den lykkeligste rejse noget menneske kunne fore-

tage, hvis nogen var kommet på den idé at spørge lille Lars Martin om det.

Da han fyldte ni år og var færdig med underskolen, havde hans far sat ham ind i bilen og taget ham med på en anden rejse, en tredive kilometer lang rejse til områdets provinslæge. På høje tid, fare på færde og den yngste søn der var ved at slide sine øjne op, fordi han læste bøger som en vanvittig. Da han i alle andre henseender virkede ganske normal, kunne hans far ikke udelukke, at der var noget galt oppe i hovedet på ham. Noget i stil med en grammofonplade med et hak i, hvis man ville høre en lægmands mening.

“Så det er ikke, fordi han for alvor er mærkelig og laver balade og den slags,” forklarede far Evert, da han havde lukket døren mellem ham selv, lægen og den lille patient i venteværelset udenfor.

“Næ, det er ikke sådan noget, hvis du spørger mig. Han er nem nok at have med at gøre, kan lide at fiske, og han er faktisk glimrende med luftgeværet, jeg forærede ham til jul. Det er det med læsningen. Han er i maskepi med bibliotekskonen nede i byen og med sin lærerinde, og så snart man ikke holder øje med knægten, så slæber han stakkevis af bøger hjem, som de har prakket ham på. Jeg er bange for, det går rent ad hækkenfelt til med hans øjne.”

Lægen havde undersøgt sagen. Lyst i øjnene, ørerne og næsen på Lars Martin Johansson, ni år. Klemte ham på hovedet og slået ham på knæet med en lille hammer, og så langt virkede alt godt. Derefter havde han måttet læse den nederste række med bogstaver på tavlen oppe på væggen. Først med begge øjne, så med hånden for, først for venstre og derefter for højre øje, og det var ikke svært.

“Knægten er frisk som en havørn,” sammenfattede lægen, da hans patient var vendt tilbage til venteværelset.

“Du mener altså ikke, han har brug for briller? Noget må de da hjælpe,” blev Evert stædigt ved.

“Lige så meget som på en høg, hvis du spørger mig,” sagde lægen.

“Men så det med læsningen? Knægten virker jo helt besat. Du fandt vel ikke noget galt med hans hoved?”

“Han kan vel lide at læse. Det er der nogen, der kan,” sagde provinslægen og sukkede af en eller anden grund dybt. “Det værste, der kan ske, er vel, at han bliver læge på landet,” konstaterede han og sukkede atter.

Så var Evert og hans yngste søn kørt hjem til gården og havde aldrig talt mere om den sag. Godt ti år senere var Lars Martin taget til Stockholm for at blive politimand og kunne læse i fred. Det var mest blevet om forbrydelser, mest hentet fra virkeligheden, sjældnere fra fantasiens verden. En betydelig omvej, kan man mene, men alle rejser er ikke lige enkle, og der findes ofte flere veje end én, der fører til turens mål.

Efter lidt roden på sine reoler havde Johansson omsider fundet den bog, han ledte efter. Bind syv, det som handlede om den gustavianske tid, i Carl Grimbergs klassiske værk om Sveriges historie: *Svenska folkets underbara öden*. En smuk lille bog der gav en helt fysisk nydelse, førsteudgave, halvfranskt bind, kalveskind og guldtryk på ryggen.

Den detalje er gået datanørdernes næse forbi trods alle netværker og søgemaskiner, tænkte Johansson fornøjet, da han skænkede det sidste skvat af middagsvinen op i sit glas, gjorde sig det behageligt i sofaen og begyndte at læse om mordet på Gustav III og den tid, han levede i. Så tæt han nu kunne komme på sit eget mordoffer og en lignende svensk forbrydelse, tænkte han.

Læsningen havde taget en times tid, det meste vidste han i forvejen, og derefter havde han fundet papir og pen frem for at kunne tage notater, mens han tænkte.

Operamaskeraden i Stockholm den 16. marts 1792. I nærheden af ofret en gruppe gerningsmænd, der hadede ham og det, han stod for. Adelsmænd, hoffolk, medlemmer af kongens egen garde. En kreds af gerningsmænd der fik deres mulighed serveret på et sølvfad. Med personlig invitation og i så god tid, at de kunne nå at arrangere det. En kreds af gerningsmænd der for-

ventedes at bære maske, allerede før de skred til værket.

En kreds af gerningsmænd der alle havde adgang til skydevåben – Johansson smilede skævt, da han noterede dette – og hvor i hvert fald en af dem var tilstrækkelig motiveret til at gå frem til ofret, trække sit våben, sigte på ham og trykke af. Motiv, mulighed og middel, opsummerede Johansson på samme måde, som hans kolleger på den tid sikkert også havde gjort.

Et offer der var hadet af mange, adelsmænd, militærfolk, rige borgere. Kort sagt fine folk, der sad på magten, pengeposerne og deres historie, og frygtede, at en enevældig monark ville tage det fra dem for altid. Et offer der var elsket af mange. Af digtere og kunstnere, for det skær de hævdede lyste over kong Gustavs dage, og i netop deres tilfælde af gode, økonomiske grunde, tænkte Johansson.

At også store dele af almuen tilsyneladende havde holdt af deres konge var ikke helt så let at forstå. Plagede af evig krig, med rigets finanser kørt helt i bund samt alle hverdagens elendigheder, der drejede sig om misvækst, sult, pest og almindelige sygdomme. Folk vidste vel ikke bedre, tænkte bondesønnen Johansson og sukkede.

Hadet af mange, elsket af mange, men ikke med plads til mange følelser midt imellem. Hvad mere kan man forlange af et såkaldt motivbillede, opsummerede Johansson, da han børstede tænder foran badeværelsesspejlet efter en dags hårdt arbejde, et glimrende måltid, som han selv havde lavet, og lidt afsluttende læsning for fornøjelsens skyld. Om ikke andet, så har jeg da også lært lidt, tænkte han.

Ti minutter senere sov han. Med et smil på læberne, men ellers fuldstændig som sædvanlig. På ryggen med hænderne foldet over brystet, med mandig snorken, trygt i sit eget legeme, fri for drømme. Eller i hvert fald den slags drømme, som han kunne huske eller bare fornemme, når han vågnede næste morgen.

Som oftest var det Lars Martin Johansson, der faldt sidst i søvn og vågnede først, men for en gangs skyld var hans kone åben-

bart stået op før ham. Det var den svage duft af kaffe, der alarmerede hans følsomme næse og vækkede ham. Selv om klokken kun var syv om morgenen, var det alligevel et par timer senere i forhold til hans normale rutine. Hans kone Pia havde allerede nået at dække morgenbord – “jeg har slidt i det som en hest for at betale lidt tilbage for middagen i går” – og i forbifarten havde hun med et uskyldigt smil gjort ham opmærksom på morgenavisen.

“Du er for øvrigt i avisen,” sagde Pia, mens hun skænkede kaffe til ham. “Hvorfor har du ikke fortalt noget om det?”

“Om hvad?” spurgte Johansson, mens han hældte varm mælk i sin kaffekop.

“Om at du har iværksat en ny palmeeffterforskning.”

Hvad fanden er det, du snakker om, kone, tænkte Johansson, der aldrig ville have drømt om at sige den slags højt. Ikke til sin elskede hustru efter snart tyve års ægteskab. At alle dage ikke havde været gode, vejede kun lidt mod det faktum, at mange havde været gode dage og flere langt bedre, end nogen mand havde ret til at forlange, selv af sin kone.

“Hvad er det, du siger, skat?” sagde Johansson. Hvad fanden snakker hun om, tænkte han.

“Læs selv,” sagde Pia og rakte ham det eksemplar af Dagens Nyheter, som hun af en eller anden grund havde valgt at lægge på gulvet ved siden af sin egen stol.

“Herre Jemini!” stønnede Johansson og stirrede på det lidet smigrende billede af sig selv på forsiden af landets største morgenavis.

“Og på høje tid, hvis du spørger mig,” sagde hustruen. “Med en ny palmeeffterforskning, mener jeg,” forklarede hun. “Men du skulle måske sørge for, de fik et bedre billede af dig. Du har jo faktisk tabt dig en del, siden de tog det der.”